

„Kendervászon, lenvászon...”

Levelező verseny
Nemes Nagy Ágnes születésének 100. évfordulója alkalmából

Név:	Osztály:	Elért pontszám:	Beküldési határidő: 2022. április 7.
Iskola neve, címe:			

1. Olvasd el a költőnő sorait, amelyben gyermekkoráról vall!

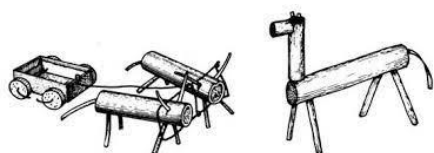
Gyerekkoromban sokat verseltem a Riska tehénről meg a juhászbojtárról, s ennek volt életrajzi alapja, hiszen hosszú, szép nyarakat töltöttem rokonaimnál Erdélyben, Csongrádon, a Nyírségben. Ezek a korai versek, meg kell vallanom, nagyon erősen bekapcsolódtak a Petőfi utáni, Petőfit utánzó hagyományba. Közben ott ültem a pajtásaimmal egy nyírségi erdő szélén, sok mindent játszottunk, többek között a-játékot... Leszedtük anak a fejeit, azokat összeragasztgattuk, és csináltunk belőle kis embert, kis házat, bútort meg kutyát, mindenfélét. Azt lehetne mondani, hogy a mai építőjátékoknak ez volt az őse, például a legóé, mert hiszen elemekből épült – nagyszerű játék volt, ezzel szemben állandóan összevissza szúrta az ujjunkat. És mit csináltunk? Sziszegtünk, kiabáltunk s játszottunk tovább.

Melyik az a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéhez köthető terület, ahol a költőnő az iskolai szünetek egy részét töltötte? Keresd ki a szövegből!

..... (1 pont)

Az alábbi képek közül melyiken látod a gyerekek által játszott játék „végtermékeit”? Karikázd be a megfelelő betűjelet!

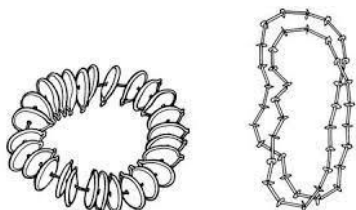
c)

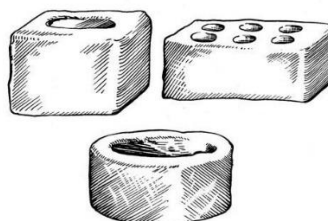
b)

c)

d)

(1 pont)

Mi annak a növénynemzetségnek a latin neve, amelyből a szövegben említett játékok készültek? Másold ide!

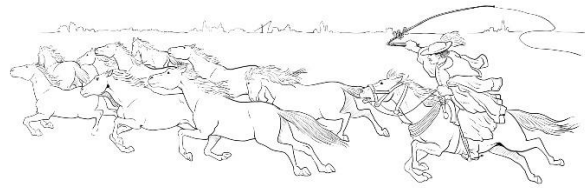
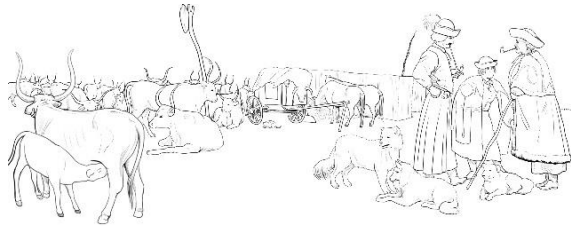
..... (1 pont)

2. Az 1. feladatban közölt szövegben olvashattad, hogy Nemes Nagy Ágnes első verstémái között szerepelt Riska tehén és a juhászbojtár alakja.

Ki a juhászbojtár? Mi volt a feladata?

..... (2 pont)

A juhászon kívül milyen más pásztorokat ismersz? Írd a pásztor megnevezését a rajzok alá!

.....

.....

.....

(3 pont)

A pásztorok közül ki vigyázott a legelőre naponta kijáró Riska tehénre?

..... (1 pont)

A költőnő *Mi van a szobában?* című gyermekversében szerepel a pásztorok egyik jellegzetes ruhadarabja. Melyik?

.....(1 pont)

3. Nemes Nagy Ágnes gyermekköltészete több ponton kapcsolódik a gyermekfolklór műfajaihoz. Egyik mondókájában a népi len- és kenderfeldolgozás végtermékét is említi. Mi ez a végtermék? Nevezd meg!

..... (1 pont)

Az alábbi fényképen azt az eszközt látod, amelyiken a végtermék készült. Megtudod a nevét, ha helyes sorrendbe állítod a betűket.

K Ó Z É S V Z Ö S (1 pont)

Mi ennek az eszköznek a Nyírségben (is) használt népi megnevezése? Megtudod, ha elolvasod a megfelelő címszót a Magyar néprajzi lexikonból!

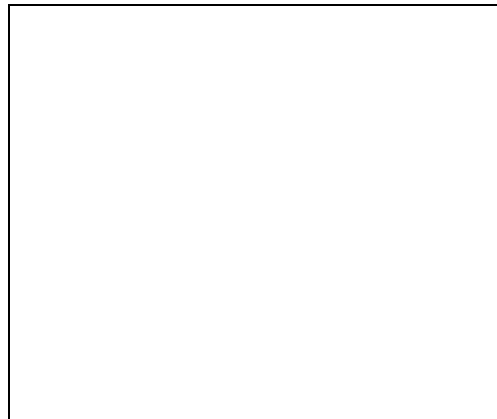
Megfejtés: (1 pont)

Mit készítettek / varrtak ebből az anyagból a paraszti háztartás és gazdaság számára? Legalább kettőt nevez meg!

..... (2 pont)

4. A költő műveiben sok állat szerepel. Egyik mondókájában egy kedves négylábúról olvashatsz, aki a különös hangzású Pemete nevet kapta.

Milyen állat Pemete? Rajzold ide!

(1 pont)

Olvasd el a mondókát! Milyen különös ismertetőjegyei vannak Pemetének?

..... (2 pont)

Honnan eredhet az állat neve? Mi a pemete?

.....

..... (2 pont)

Mi a különbség a mondókában említett, kukoricából készült derce és korpa között?

.....
..... (2 pont)

Hogyan nevezik a Nyírségben a kukoricát?

..... (1 pont)

5. A 4. feladatban szereplő négy lábú egyik különös ismertetőjegye a népi gyermekfolklór másik sajátos műfajához, a csúfolóhoz vezet el bennünket. Olvassátok el az alábbi népi gyermekcsúfolót!

*Csík, csík,
Csorba csík,
Ha megfogom
Majd megcsíp.*

Kit csúfoltak ezzel a mondókával?

..... (1 pont)

A költőnő melyik versében olvasható a csúfoló mondóka második sora?

..... (1 pont)

Ismersz-e hasonló, népi eredetű gyermekcsúfolót? Írd ide a szövegét:

.....
.....
..... (2 pont)

6. A gyermekfolklór részei a hangutánzók is. Ezek is megjelennek Nemes Nagy Ágnes gyermekverseiben. Pótold a vers első versszakának szavaiban a hiányzó magánhangzókat!

M_t b_sz_l_t_ng_l_c_?

_zt m_ndj_ _t_ng_l_c_:

c_p_ty L_r_nc, c_p_ty L_r_nc,

ty_f, ty_f, ty_f.

(1 pont)

Melyik madár szólal meg a versben? Karikázd be a megfelelő betűjelet!

(1 pont)

a)

b)

c)

Mi a versben szereplő madár egyik tájnyelvi elnevezése? Húzd alá a megfelelőt!

paripa-tik

lőrike

mák-hasogatu

irubíru

(1 pont)

Kálmány Lajos temesközi népköltési gyűjteményében szerepel a versben megidézett madárhang. Melyik községben gyűjtötte ezt a hangutánzót a gyűjtő?

..... (1 pont)

7. A költő egyik gyermekversének témája egy különleges sütemény, amely a Nyírségben egy jeles napi szokáshoz kapcsolódott.

Mi a vers címe? (1 pont)

Melyik az a szokás, amelyben ez a sütemény szerepet kapott? Megtudod, ha visszafelé olvasod össze a színes betűket! Írd a szöveg alatti vonalra a megfejtést!

A dél-nyírségi falvakban 5–10 gyerek áll össze egy csoportba. December 24-én délben kezdték. Egyházi karácsonyi énekeket énekelnek, a „Csordapásztorok midőn betlehembe...”, „Mennyből az angyal...”, „Pásztorok, pásztorok...” kezdetűeket. A ház lakói a gyerekeket régen dióval, almával, bélessel, perccel, madár alakú kaláccsal ajándékozták meg, amit tarisznyába, zsákba gyűjtöttek. Az utóbbi időben pénzt is kaptak.

Megfejtés: (1 pont)

8. Nemes Nagy Ágnes talán legszerethetőbb figurája Bors néni, aki népi környezetben nőtt fel, majd különös „járművén” izgalmas utazásokat tett.

Hol töltötte gyermekkorát Bors néni? (1 pont)

Mi volt az édesapja foglalkozása? (1 pont)

Válaszd ki, melyik képen látható Bors néni különös „járműve”! (1 pont)

a)

b)

c)

Melyik kiállítóterünkben látható ez a különös „jármű”?

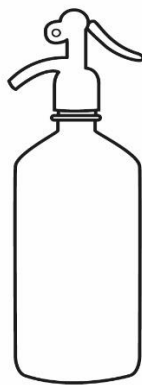
..... (1 pont)

Írj rövid leírást a „járműről”! Segítséget találsz a Magyar néprajzi lexikonban!

.....
.....
.....
..... (3 pont)

9. A költőnőnek vannak olyan témái, amelyeket gyermek- és felnőttversben egyaránt feldolgozott. Ilyen pl. a szódáskocsi.

A vers szerint milyen színű a legszebb szódásüveg? Színezd ki a rajzot a megfelelő színnel!

(1 pont)

Mi a kapcsolat a szódásüveg és a fényképen látható épület között?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(2 pont)

Hol látható ez az épület a Sóstói Múzeumfaluban? Honnan származik a lakóház, amellyel szemben áll? (A weboldalunkon találsz segítséget.)

..... (1 pont)

Jó munkát kívánunk!

Ajánlott irodalom:

Czigány György összeállítása egy régi Nemes Nagy Ágnes-interjú alapján.

Letölthető: <https://pim.hu/hu/dia/napi-idezet/nemes-nagy-agnes-bogancs-jatekai>

Derce és korpa címszavak:

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/>

Kálmány Lajos: Szeged népe II. Temesköz népköltése. Arad, 1882.

Letölthető: <http://mek.oszk.hu/08600/08688/pdf/szegednepe2.pdf>

Nemes Nagy Ágnes: Mi van a szobában?

Letölthető: https://www.3szek.ro/load/cikk/97809/nemes_nagy_agnes: mi van a szobaban

Nemes Nagy Ágnes: Mit beszél a tengelice?

Letölthető: <https://www.3szek.ro/load/cikk/119704/nemes-nagy-agnes:-mit-besz-el-a-tengelice>

Nemes Nagy Ágnes: Szökőkút. Móra, Budapest, 1979. (*Amikor Bors néni gyerek volt, A hugom, Kendervászon, Kukuca, Minden kedden, Pemetete* című versek.) Elektronikusan is elérhető:

https://konyvtar.dia.hu/html/muvek/NEMESNAGY/nemesnagy00309_kv.html

Nemes Nagy Ágnes: Kósza varjak. Móra, Budapest, 2019. (*Szódáskecse 1.,2.* című versek)

Ortutay Gyula (főszerk.): Magyar néprajzi lexikon I-V. Akadémiai Kiadó Budapest, 1977-1982.

Elektronikus változat: <http://mek.niif.hu/02100/02115/html-/>(Szövőszék, suszterszék→ gyalogszék címszavak.)

Pemet(e).

Letölthető: <https://blog.skanzen.hu/2020/06/18/mutargysorozat-a-takaritas-eszkozei/>

Rácz János: Állatnevek enciklopédiája. A gerincesek elnevezéseinek eredete, az állatok kultúrtörténete, néprajza és mitológiája. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2012. (A magyar nyelv kézikönyvei XXIV.)